

Hvor strengt skal det være?

Fra foreningen

Selv om bruken av tobakk er gått ned i Norge siden 1970-årene, har likevel antall daglig-røykere stagnert. Det er en tendens til at en økt andel helt unge røyker, særlig jentene. Norge har vært et foregangsland i Europa når det gjelder tobakkslovgivning. Vi ser nå at EU kommer etter med et nytt direktiv som skjerper regelverket betydelig, selv om reklameforbud ikke blir akseptert av et stort to-neangivende land. I Verdens helseorganisasjon har Gro Harlem Brundtland tatt initiativ til en internasjonal konvensjon for tobakksforebyggende arbeid. Det burde være en oppgave for Norge å være i forkant av de tiltak en slik konvensjon foreslår, for å gi drahjelp til Gro Harlem Brundtland i dette viktige arbeidet.

Sosial- og helsedepartementet har sett behovet for skjerpede regler fordi utviklingen ikke har vært som ønsket. Det er derfor sendt ut til høring forslag om endring av forskrift om røyking på restauranter og andre serveringssteder, og endring i lov om vern mot tobakksskader. Forslagene går etter mitt syn ikke langt nok.

Noe som ikke tas opp, er et av de forslag Verdens helseorganisasjon arbeider med, nemlig opphevelse av avgiftsfritt salg av tobakk på flyplasser, ferjer, etc.

Høy pris er et av de mest effektive virkemidler for å redusere tobakksbruk. Norge har systematisk brukt dette i sin avgiftspolitik. Det er vanskelig å se hvilke overordnede hensyn som tilsier at man skal undergrave effekten av dette ved å tillate avgiftsfritt salg av tobakk. Det er derfor skuffende at vår regjering ikke vil støtte Verdens helseorganisasjon på dette punktet.

I forskrift om røyking på restauranter og andre serveringssteder er det gjennomført ganske strenge reguleringer. Evaluering av ordningen viser imidlertid at forskriften ofte ikke blir fulgt, spesielt på puber, barer og diskoteker. Samtidig vet vi at det er stor oversykkelighet og overdødelighet blant arbeidstakere på disse stedene, noe som blant annet skyldes omfattende passiv røyking. Ingen annen arbeidsplass ville ha fått lov til å ha et så helsefarlig miljø.

Hotell- og restaurantarbeiderforbundet ønsker røykfrie serveringssteder. Legeforeningen bør etter mitt syn støtte deres absolutte krav. Hensynet til den enkelte besøkende som måtte ønske å røyke må vike for hensynet til arbeidstakerne som skal være der hele arbeidsdagen. Det er også meget sannsynlig at bar- og diskotekkulturen i seg selv fremmer røykevaner hos ungdom. Vi ser en

ny tendens til såkalt festrøyking i miljøer hvor røyking tidligere har vært upopulært. Det er all grunn til å ta dette på alvor, røykfrie serveringssteder vil derfor ha to gode formål. Undersøkelser fra California, som har totalforbud mot røyking i serveringssteder, har vist at omsetningen på serveringsstedene ikke er gått ned, tvert imot. Publikum ønsker faktisk røykfrie utesteder.

I forslag til endring i lov om vern mot tobakksskader foreslår departementet en adgang til å forskriftsbestemme helseadvarsler i form av illustrasjoner eller fotografier på tobakkspakker. I Canada har man hatt slik merking en tid, og med god effekt. Fargefotografier av hva røyking kan føre til, er ikke pent, men svært realistisk. Dette punktet bør vi gi vår sterkeste anbefaling.

På et viktig område har departementet en unnvikende holdning. Vi har et forbud mot å selge tobakk til barn og unge under 18 år. Slikt salg er straffbart. Undersøkelser gjennomført blant annet av Den Norske Kreftforening i 1998 viste at ungdom altfor lett får kjøpt tobakk. Departementet ønsker å forbedre dette i et samarbeid med bransjeorganisasjonene. En ny undersøkelse i 2000 viste en relativt ubetydelig forbedring, og departementet «antar at tiltakene ikke har hatt en vesentlig innvirkning på tilgjengeligheten av tobakk for mindreårige».

Flere land har innført bevillingsordninger for salg av tobakk. Statens tobakksskaderåd har anbefalt et slikt system også i Norge. Legeforeningen har støttet dette. Det er derfor skuffende at departementet ikke ønsker å gjennomføre en slik bevilling med den begrunnelse at dette vil kollidere med regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor, hvor hovedformålet er å bruke mer ressurser på tjenesteyting og mindre på administrasjon. Et bevillingssystem vil bidra til økt administrasjon, men det er synd at fornyelsesprogrammet brukes som argument mot det offentlige absolutt burde ta ansvaret for.

Vi får håpe at høringsinstansene er så tydelige i sitt svar på dette spørsmålet at departementet tar til fornuft. Vi kan ikke sitte stille å se på at et økende antall ungdommer begynner å røyke fordi vi ikke kan bruke administrative ressurser til å overholde de lover vi faktisk har.

Hans Petter Aarseth
president